



РЕОРГАНИЗАЦИЈА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ  
ОСТВАРИВАЊЕ

Како, заправо, изгледа српска војска данас? Зашто се мења њена унутрашња структура? На којим законским оквирима и финансијским конструкцијама почива трансформација? Колико смо се приближили важећим европским стандардима у систему одбране? Може ли Војска одговорити различитим безбедносним изазовима? Шта још треба учинити да би се наставиле започете промене? Каква је визија Војске Србије у будућности?

Реорганизација Војске Србије започела је формирањем Прве бригаде Копнене војске у Новом Саду, у јуну прошле године. Прва фаза промена практично се завршила крајем протеклог месеца, формирањем Четврте бригаде Копнене војске у Врању.

Основни циљ организационих промена био је стварање ефикасније и рационалније Војске Србије.

Промене су финансиране из редовног војног буџета. Уз бројна новчана ограничења, дефинисаним плановима недостајао је одговарајући законски оквир. Скроман ниво интегрисаности Републике Србије у евроатлантске безбедносне институције Војсци је додатно отежавао послове.

Данас српска Војска има бригаде које и бројчано и технички одговарају свом називу. Њима командују најперспективнији пуковници – будући бригадни генерали. Сви новоформиран састави попуњени су довољним бројем старешина одговарајуће струке, поготово официрима нижих чинова, и најисправнијим средствима ратне технике којом Војска располаже.

У наредних шест месеци доградиће се организациона структура Војске и отклонити проблеми који оптерећују свакодневни рад њених састава. Вишак наоружања и војне опреме из расформираних јединица распоредиће се на мањи број места. Потом следи модернизација борбене обуке и опремање савременим техничким капацитетима. До 2010. године планира се и потпуна професионализација Војске Србије.



# ВИЗИЈЕ

Снимак Д. БАНДА

Последња димензија започете реорганизације јесу социјалне реформе, измене политике прибављања станова и одређивања плата, те система интерних бенефиција, што је у надлежности Министарства одбране.

Овај кратак рапорт о променама које су обележиле протекли период у Војсци Србије, али и најаве задатака у будућности, само неодмереним критичарима и критизерима звучи нестварно, на моменте једноставно и лако, или – сувише претенциозно.

Настојећи да предочимо домете реформских потеза у систему одбране, пуковника др Божидара Форцу, начелника Управе за планирање и развој Генералштаба, питали смо како изгледа и чему стреми Војска Србије данас.

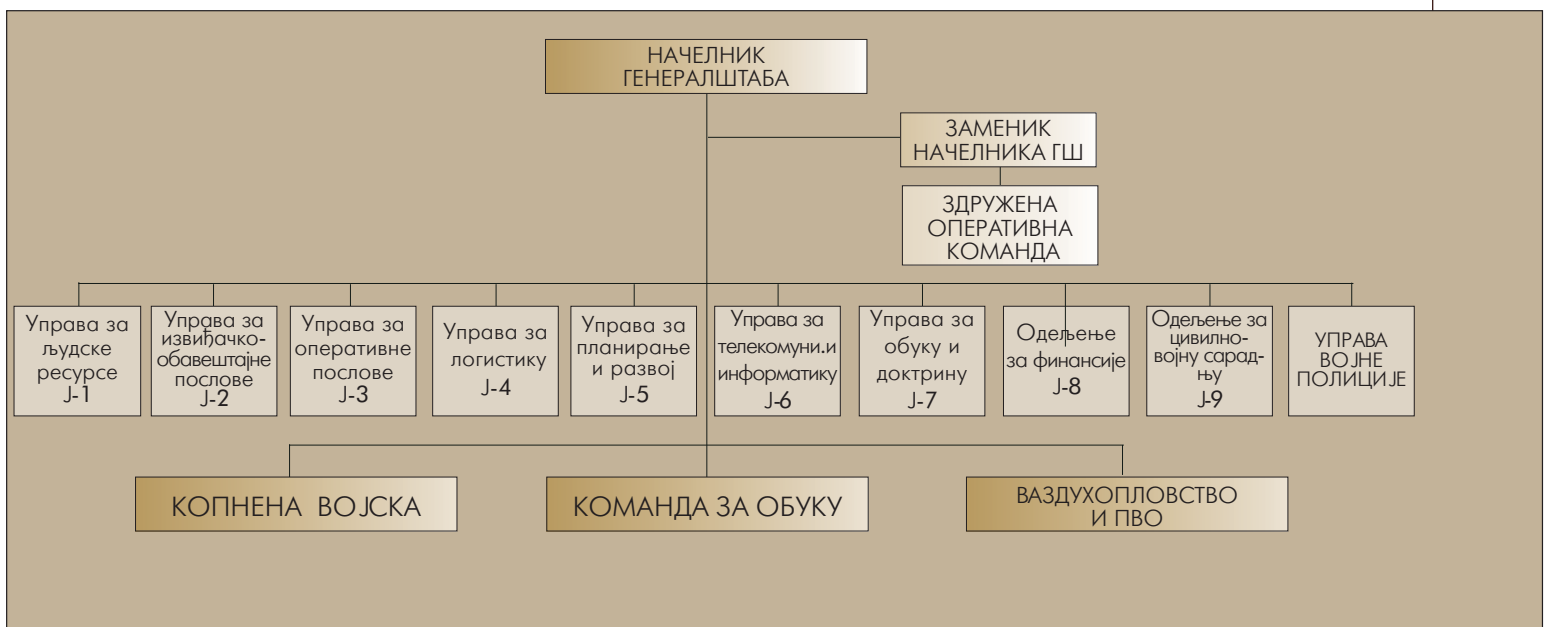
## ■ ЗАКОНСКИ ОКВИР

Промене у организацији Војске започеле су после 2000. године. Покушаји да се унапреди њена унутрашња структура трајали су до расформирања државне заједнице Србија и Црна Гора. После тога је Република Србија имала правни основ да реорганизује сопствену војску.

– Организацијско-мобилизацијске промене Војске утемељене су на основу одлука председника Републике Србије 7. јула и 12. децембра 2006, а пројектоване су Министарским упутством за 2006. и 2007. годину. Министар одбране донео је у том периоду 26 докумената којима је дефинисао план реорганизације Војске. Управа за планирање и развој Генералштаба израдила је *План организационих промена у Војсци Србије*. Њиме су прецизиране команде и јединице на које се промене односе, организацијски поступци и временски рокови за њихову реализацију. Начелник Генералштаба је појединачним наређењима и динамичким плановима издао конкретне задатке оперативним командама и саставима – објашњава наш саговорник пуковник Божидар Форца.

Поједине стратегијско-доктринарне документе, у форми нацрта, предложили су надлежни на нивоу Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије – *Стратегију националне безбедности* и *Стратегију одбране*.

– Члан 99, тачка 9. Устава Републике Србије прецизира да Народна скупштина усваја *Стратегију одбране*. Радна верзија *Закона о одбрани* предвиђа и остале стратешке документе – *Стратегију националне безбедности*, *Стратегијски преглед одбране* и *Доктрину Војске*. Уз то, њиме се дефинишу и надлежности појединих државних органа за њихово усвајање. Било би значајно да Скупштина Републике Србије прихвати *Стратегију националне безбедности* и *Стратегију одбране*, а потом и *Закон о одбрани* и *Закон о Војсци*.



У току прве фазе реорганизације, војнички речено, оптимизована је организација Војске, преформиран Генералштаб, расформиране су или преформиране четири оперативне команде. Смањен је број команди и јединица на тактичком нивоу, број гарнизона и припадника Војске Србије. Прецизиран је и вишак наоружања и војне опреме.

Новоформираној Команди за обуку потчињено је седам територијалних центара за обуку појединаца и оба вида Војске, Центар за обуку служби логистике, Центар за везу, информатику и електронска дејства, те Центар за усавршавање кадрова АБХО. У саставу његове команде су полигони и стрелишта Војске Србије.

Организацијске промене у Војсци Србије јесу формирање, преформирање, преименовање, препотчињавање, расформирање и ликвидација материјално-финансијског пословања јединица.



Пуковник др Божидар Форца, начелник  
Управе за планирање и развој  
Генералштаба Војске Србије

Реорганизација Војске Србије осмишљена је у две фазе – прва од јуна 2006. до јуна 2007, а друга до 2010. године. Министарство одбране дефинисало је у претходном периоду *План развоја система одбране до 2010. године*. План чини двадесет програма развоја, који се односе на различите области система одбране. Када државне институције усвоје нову стратегијско-доктринарну регулативу, и *Стратегијски преглед одбране* и *План развоја система*, који су пројектовани у време постојања државне заједнице, прилагодиће се потребама Републике Србије.

Према речима пуковника Форце, све организацијске новине у оперативним саставима и јединицама Војске почивају на постојећим законима и прописима. У време државне заједнице оне су биле засноване на *Уставној повељи*, *Стратегији одбране Србије* и *Црне Горе* и *Белој књизи*. *Нацрт стратегијског прегледа одбране* није тада верификован на нивоу Републике Србије, али је усвојен на колегијумима министра одбране и начелника Генералштаба. Данас су његове основне одредбе прилагођене захтевима Републике Србије.

### У ДУХУ ЕВРОПСКИХ СТАНДАРДА

Током организацијских промена 2006. и 2007. године, у Војсци Србије укинута су два оперативна састава, више од 30 јединица ранга бригаде и двадесетак самосталних батаљона – дивизиона и ескадрила. На основу важећег прописа дефинисана је нешто више од 27.000 формацијских места, што је за око 55 одсто мање у односу на јун прошле године.

– Тренутно Војска има 17,24 одсто официра, 26,87 подофицира и 21,16 одсто војника по уговору. Број војника износи 21,54, а цивилних лица 13,19 одсто. Према европским стандардима војске могу имати до 15 одсто официра, 25 подофицира, 45 одсто војника и војника по уговору, те 15 одсто цивилних лица – истиче начелник Управе за планирање и развој Генералштаба.

И неповољна кадровска пирамида с почетка прошле године – структура официра по чиновима, умногоме је направљена. Број старешина чина потпоручник – капетан прве класе, у априлу 2007. године, износио је више од 60 одсто, што је за око шест одсто боље.



Слика 3. ПЕРГЕ

Организацијске промене које су у Војсци изведене до 30. јуна 2007. године захтевају надградњу. Оне су, заправо, замајак осталим променама које следе. До сада је реализована својеврсна *оријентација* – дефинисана је визија Војске Србије до 2015. године и припремљени су стратешки документи. Затим је уследила *стабилизација* – њихова практична примена. У наредном периоду реорганизације Војске започеће фаза *развоја* – креирање новог система обуке, доктрине и правила употребе јединица.

– Надаље је неопходно доградити поједина формацијска решења у јединицама и установама Војске како би се ускладила са њиховим реалним потребама. Такође је неопходно завршити формирање ратних јединица Војске Србије, са тежиштем на територијалним бригадима. Промене у Војсци Србије после 2010. године није могуће прецизно одредити, јер су условљене ставовима државних институција о систему одбране, растом друштвеног бруто производа, а зависе и од укључивања наше земље у европске и безбедносне интеграције – истиче пуковник др Божидар Форца.

#### ■ ИЗАЗОВ РАЗВОЈА

Општи циљеви реорганизације јесу изградња ефикасније и рационалније Војске, која може успешно одговорити пројектованим мисијама и задацима, у расположивим финансијским оквирима Републике Србије. За достизање таквих циљева дефинисани су реални принципи, а промене конкретизоване по фазама. Од јуна

2006. до јуна 2007. године оптимизована је војна организација према захтевима из *Стратегије одбране* – изведене су све планиране организацијско-мобилизацијске промене у јединицама Војске, укинута неперспективни гарнизони и касарне, те састави растеређени од вишка наоружања и војне опреме.

Бројно стање Војске дефинисано је на основу процењених безбедносних изазова, ризика и претњи са којима се може суочити Србија, њених финансијских могућности, површине земље и одлуке да се укључи у колективне системе безбедности.

– Важећи светски стандарди, војничка традиција и планирани модели попуне јединица – потпуна професионализација или служење војног рока, додатно су утицали на њену бројну величину.

#### ВИШАК РАТНЕ ТЕХНИКЕ

Војска Србије одредила је перспективне капацитете ратне технике. Вишак наоружања и војне опреме предвидела је за продају. На тај начин омогућено је да јединице растерете постојећи складишни простор, а Војска добије додатни новац за финансирање реорганизације. Неперспективна средства чувају се на неколико наменских одређених локација.

– Конверзија неперспективних капацитета, њихово повлачење из употребе, расходовање и складиштење отежавају реорганизацију Војске – наводи пуковник Божидар Форца.



Важно је знати да се свака војска у свету првенствено пројектује за одбрану земље, а не само за помоћ цивилним структурама током елементарних непогода или учешће у мировним мисијама. Њена величина и изглед не зависе само од садашњих безбедносних изазова већ и од ризику или претњи који се могу очекивати у будућности – напомиње начелник Управе за планирање и развој пуковник Форца.

Уместо досадашњих седам формиране су три команде Војске Србије на оперативном нивоу, са мањим бројем јединица – Команда Копнене војске, Команда Ваздухопловства и противваздухопловне одбране и Команда за обуку. Повећан је оперативни део Војске, а смањен командни и логистички. Резултат тога јесте промена у структури трошкова – више ће се новца издвајати за оперативне задатке и инвестиције, а знатно мање за административне и персоналне потребе.

Генералштаб Војске организован је по угледу на војске из окружења – ранија секторска организација замењена је функционалном. Укинута су заменици начелника Генералштаба за видове Војске, а формирана Здружна оперативна команда и одељења за цивилно-војну сарадњу. Одељење за војнополицијске послове преформирано је у Управу војне полиције.

– Данас Генералштаб, уз Управу војне полиције, има девет организацијских јединица. Некадашња Команда логистике је расформирана, јер је била превелика, као и састави Копнене војске, који су бројали већи број јединица – Оперативне снаге, Копнене снаге, Новосадски корпус. Дограђена је организација Ваздухопловства и противваздухопловне одбране. Да би обука војничких састава била ефикаснија формирана је и Команда за обуку. Смањен је број команди, јединица и установа непосредно потчињених Генералштабу Војске. У 2007. години прописано је близу 70 формација команди и јединица Војске – каже пуковник Форца.

Некадашња Копнена војска, на пример, била је предимензионирана – са четири оперативна састава и 375 тактичких команди, јединица и установа, а опремљена техником из седамдесетих година прошлог века. Оперативни ниво имао је седам састава и превелик број јединица тактичког нивоа, са застарелим линијско-штабним моделом командовања.

Број гарнизона, касарни и објеката које користи Војска, посебно оних са малим бројним стањем, смањен је за 47 одсто. На тај начин растеређена је логистика, а појединално је одржаване постојеће инфраструктуре. Усклађена је, такође, територијална организација Војске са њеном наменом и задацима.

Реформа и реорганизација јесу појмови различитог садржаја. Теоријски је реформа шири и свеобухватнији процес. Односи се на промене у систему одбране Републике Србије, а заснована је на коренитој измени концепције безбедносног сектора. Реорганизација Војске обухвата промене у већ постојећој структури – стратешко-доктринарне, нормативно-правне и организацијске.

Данас Војска Србије на оперативном нивоу има два вида – Копнену војску и Ваздухопловство и противваздухопловну одбрану. На тактичком нивоу су јединице ранга бригаде. Начелнику Генералштаба директно је потчињена Гарда, а начелницима његових организацијских целина део јединица и центара ранга бригаде и батаљона.

Копнену војску чине четири бригаде Копнене војске, Специјална и Мешовита артиљеријска бригада, Речна флотила, батаљони АБХО и везе, те два батаљона војне полиције.

Променама у структури Војске Србије претходила је замисао каква она треба да буде у будућности. Осмишљена су начела на којима ће почивати – професионализам, трокомпонентност састава и намене, стандард величине снага, модуларност организације, интероперабилност, приоритети њене модернизације и финансијска одрживост система.

Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана Војске Србије у свом саставу имају две авијацијске базе, ракетну бригаду ПВО, Центар ВОЈИН, инжењеријски батаљон и батаљон везе.

Циљ реорганизације јесте да се формира мање бројна, модерно опремљена и ефикаснија Војска, способна да одговори додељеним мисијама и задацима дефинисаним *Стратегијом одбране*, укључена у евроатлантске безбедносне интеграције, професионализована, а уз то материјално и финансијски одржива.

Није постојао ни јединствен командно-информациони систем. Ловачка авијација Војске била је треће генерације, а ловачко-бомбардерска успешна само до 490 километара. Артиљеријско-ракетне јединице ПВО имале су ограничену зону дејства, истрошене материјалне ресурсе, а радарски системи били су засновани на застарелим технологијама.

Такву Војску било је потребно реформисати како би успешно одговорила мисијама и задацима који се пред њу постављају – одбрана земље, учешће у мировним мисијама и помоћ цивилним структурама у елементарним непогодама. Отворено питање, подсећа пуковник Божидар Форца, било је може ли држава платити такву Војску. Влада је одредила одговарајућа издвајања из буџета за задатке одбране. Може ли се додељеним новчаним средствима развити Војска способна да испуни све планиране задатке?

– Зато су циљеви реорганизације формирање потпуно професионалне, флексибилне и реално логистички подржане Војске. Њене борбене капацитете треба развијати, а повећати способност снага за реаговање. Уз примену савременог модела управљања и обуке, побољшање материјалног положаја припадника Војске и уравнотежену расподелу војног буџета, те стварање састава за нове безбедносне изазове, који користе савремене одбрамбене технологије, то ће бити могуће – верује пуковник Форца.

Када се анализирају околности у којима се одвијала реорганизација Војске не може се занемарити чињеница да се Министарство одбране, у чијем је саставу Генералштаб, у том периоду налазило ни на небу ни на земљи. Оно није било у саставу Владе Републике Србије. Менаџмент и Министарства и Генералштаба, међутим, кренуо је променама у сусрет. Преузео је ризик. Иако организационе промене у структури Војске Србије нису биле логичан след догађаја, оне су се одвијале у складу са пројекцијама. Тадашњи ниво развоја Војске указивао је на потребу корених промена организације. Јединице су биле без војника, катедре без наставника, борбени састави без одговарајуће ратне технике. Војска је изгледала као орах без сржи.

– До сада су промене у организацији и унутрашњој структури Војске Србије финансиране искључиво из војног буџета. Смањењем броја једи-

ница и напуштањем неперспективних гарнизона и касарни Војска је остварила и знатне новчане уштеде, а та средства користила је да реализује нове организационе промене – објашњава начелник Управе за планирање и развој Генералштаба.

Током досадашње реорганизације Војске Србије кориштени су инострани искуства. Поједина организациона, али и стратегијско-доктринарна решења, која примењују земље из окружења и Европе, нису једнострано примењивана, већ су прилагођавана нашим специфичностима. Визија развоја наше војске пројектована је слично као у земљама чланицама евроатлантских безбедносних интеграција.

– Приоритети реорганизације Војске Србије у периоду од 2007. до 2010. године биће даља оптимизација организације и логистичке подршке, прелазак на професионалну Војску, шири приступ безбедносним интеграцијама, смањење броја те модернизација и опремање у складу са могућностима земље – набраја пуковник Форца.

У другом периоду реорганизације Војске, који почиње одмах после организацијско-мобилизацијских промена, планирана је њена модернизација. Основни захтев био је да се Војска најпре доведе у пројектоване организацијске и структурне оквире, а потом осавремени.

Како истиче наш саговорник, најпре су планирани увођење нових система ПВО, куповина транспортних возила, униформе и средстава личне заштите. Затим следи изградња одговарајуће инфраструктуре за потребе јединица Војске. Набавка савремених ваздухоплова, оклопних возила и средстава за електронска дејства очекује се у следећој фази модернизације система. Нова средства везе, командно-информациони системи, те муниција и минско-експлозивна средства такође су захтеви које Војска поставља пред надлежне органе.

## ПРОЈЕКТОВАЊЕ ПРОМЕНА

Управа за планирање и развој Генералштаба надлежна је за организацијско-мобилизацијске промене у Војсци Србије, односно њену унутрашњу структуру. Дугорочно планирање, израда планова за превенцију криза и дефинисање способности које треба да развије Војска, како би одговорила предвиђеним мисијама и задацима, послови су Управе. Такође се бави опремањем састава наоружањем и војном опремом, али и пројектовањем научне делатности за потребе Војске.

– Промене у организацији Војске Србије, у времену од 2006. до 2007. године, креирали су и водили тимови Министарства одбране и Генералштаба, које су чинили руководиоци њихових организацијских целина. Заменик начелника Генералштаба руководилац је *Тима за реформу Војске* – каже пуковник Форца.

– И креирање одговарајућих социјалних програма за припаднике Војске Србије одвијаће се у другој фази реорганизације. До 2010. године предвиђена је професионализација Војске. Она ће умногоме зависити од укључивања Србије у безбедносне интеграције – наглашава пуковник Божидар Форца.

Усвајање новог система вредности, који се не темељи као до сада само на патриотизму, већ и на образовању, обуци и усавшавању, такмичарском духу и професионализму, јесте модел који треба да прихвати припадници Војске Србије ако у њој желе да наставе каријеру. ■

Владимир ПОЧУЧ

